

Motion till riksdagen 2025/26:211

av **Annika Hirvonen m.fl. (MP)**

med anledning av prop. 2024/25:195 Skärpta krav för offentliga biträden och höjda kompetenskrav för tolkar i migrationsärenden

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett system med obligatoriska och återkommande kunskapstester för jurister som vill åta sig uppdrag som offentliga biträden, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten att flytta förordnandet av offentliga biträden i migrationsärenden från Migrationsverket till migrationsdomstolen och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa särskilda kompetenskrav i lagtext för offentliga biträden som företräder barn eller andra sårbara grupper, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Motivering

Miljöpartiet välkomnar regeringens initiativ att skärpa behörighetskraven för offentliga biträden och tolkar. Det är en viktig åtgärd för att stärka rättssäkerheten i migrationsprocessen och säkerställa att skyddsbehövande och andra personer som sökt uppehållstillstånd får det stöd och den information som de har rätt till. Offentliga biträden har tillgång till känslig information och kan ibland befinna sig i utsatta och påfrestande situationer som kräver både juridisk kompetens och personlig lämplighet. Därför är det avgörande att den som förordnas som offentligt biträde har de rätta förutsättningarna för att utföra uppdraget på ett rättssäkert och professionellt sätt.

Trots flera positiva delar i regeringens förslag anser vi att det finns behov av ytterligare skärpningar och förtydliganden, vilket denna motion syftar till att belysa.

Obligatoriska och återkommande kunskapstester

Vi anser, i likhet med bl.a. Amnesty International, att regeringen bör införa ett system med obligatoriska och återkommande kunskapstester för de jurister som vill åta sig uppdrag som offentliga biträden. Att säkerställa rätt kompetens hos dessa aktörer är avgörande för rättssäkerheten. Regeringens bedömning att det saknas behov av sådana kunskapstester delar vi inte. Tvärtom anser vi att kontinuerlig fortbildning och verifiering av kunskap är en förutsättning för att upprätthålla hög kvalitet och förtroende inom migrationsprocessen.

Säkerställ oberoende genom flyttat förfarande

I likhet med Sveriges advokatsamfund, Kammarrätten i Göteborg och flera andra tunga remissinstanser anser Miljöpartiet att det är orimligt och rättsosäkert att Migrationsverket fortsatt ska förordna offentliga biträden i migrationsärenden. Den nuvarande ordningen, där den myndighet som driver ärendet också förordnar den asylsökandes juridiska ombud, innebär i praktiken att den enskildes försvarare utses av sin motpart. Dessutom framför Migrationsverket själva att arbetet med att förordna biträden sker under tidspress, vilket kan leda till att lämplighetsbedömningarna blir lidande. Att regeringen inte föreslår en ändring av nuvarande ordning försämrar det rättsliga skyddet och underminerar både principen om oberoende och allmänhetens förtroende för systemet. Om domstolen, snarare än Migrationsverket, fick ansvar för att förordna biträden skulle det bidra till att säkra bättre fördelning av uppdrag, tydligare kvalitetskontroll och i förlängningen stärkta möjligheter för enskilda att tillvarata sina rättigheter men också bättre arbetsvillkor för biträden.

En annan aspekt som är avgörande för rättssäkerheten är tidsmässiga förutsättningar för biträden att utföra sitt uppdrag. Ett offentligt biträde måste ha möjlighet att sätta sig in i varje enskilt ärende, bygga upp förtroende med klienten och bedöma ärendets juridiska och mänskliga dimensioner. I praktiken är det dock många biträden som inte får ersättning för tillräckligt mycket arbetstid för att fullt ut få ersättning för den tid som krävs för att både sätta sig in i ärendet fullt ut och ge klienterna den tid de behöver. Risker blir att bedömningar sker på rutin, snarare än med den djupa förståelse och kunskap som varje enskilt ärende kräver.

Miljöpartiet menar att rättsstaten inte får tumma på grundläggande principer, oavsett migrationspolitiska mål. Oberoendet för offentliga biträden är särskilt avgörande i ärenden som rör människor på flykt, som ofta har begränsad kunskap om det svenska rättssystemet och vars framtid avgörs av hur effektivt deras rättigheter tillvaratas.

Ställ särskilda krav på biträden som företräder barn eller andra sårbara grupper

Som flera remissinstanser lyfter finns ett behov av att offentliga biträden som företräder barn ska ha särskild kompetens för detta ändamål. Det handlar bl.a. om kunskap om barns rättigheter, utveckling och behov samt förmåga att kommunicera med barn på deras nivå. Även om det redan i dag är möjligt att inom ramen för förordnandet väga in sådana faktorer, anser vi inte att detta är tillräckligt.

För att garantera att barns intressen tillvaratas på bästa sätt bör det i lagtexten ställas särskilda krav på kompetens för offentliga biträden som företräder barn. Vi anser också att detta bör utvidgas till att omfatta biträden som företräder andra grupper som kan behöva särskilt stöd, såsom hbtqi-flyktingar, konvertiter eller personer med funktionsnedsättningar.

Annika Hirvonen (MP)

Ulrika Westerlund (MP)

Mats Berglund (MP)

Nils Seye Larsen (MP)

Jan Riise (MP)

Camilla Hansén (MP)